

Irlandako pederastia kasuak

Elizak feudo bat galdu du

Apaiz pederasten eskandaluak zeharo aldatu du Irlandako gizartearen egitura. Estatua eta Eliza elkarrengandik gero eta bereziagia daude. Keinu adierazgarri bat: Vaticanoan zuen enbaxada itxi berri du Gobernu irlandarrak.

AMAIA ALVAREZ BERASTEGI

IRLANDAKO HEGOALDEAN presidentea aukeratzeko egin dituzten hauteskondeek datu esanguratsua jarri dute mahai gainean. Batetik, Michael D. Higgins, alderdi laboristaren hautagaiak, botoen %58 eskuratu ditu eta garaile suertatu da, eta bestetik, Dana Rosemary hautagai independenteak botoen %2,9 besterik ez ditu jaso. Lehendabizikoak abortatzeko eskubidea eta sexu bereko pertsonen arteko ezkontzak defendatu ditu; Rosemaryk, aldiz, gai horien kontrako kanpaina gogorra egin du.

Datu horiek erakusten dute aldaketa handia izan dela irlandar gizartean. Eta aldaketa horretan, azken urteetan apaiz pederasten kasuak publiko egin izanak eragin itzela izan du. Izan ere, historikoki, eta bereziki irlako hegoaldeak independentezia eskuratu zuenetik, Irlanda Elizari estu lotuta egon da bai instituzioei baita gizarteari dagokionez ere. Historia hurbilean, harreman hori erakusten duten adibide ugari ikus ditzakegu: dibortzioa 1998an legeztatu zen; iaz Giza Eskubideen Europako Auzitegiak Gobernua zigortu zuen arriskuan zegoen emakume bati abortoa egitea ukatzeagatik; eta oraindik gaur egun ere, eskolen %90ek Elizaren kontrolpean jarraitzen dute.

Azken hauteskundeen emaitzek erakutsi dutenez, hamar urtetan iritzi publikoaren jarrera Elizarekiko aldatu egin da. Hain justu, sexu abusuen ikerketak egiten hasi direnetik. Lau ikerketa nagusi egin ditu

San Patrizioaren irudia Irlandako eliza bateko beirategian. Elizak sekulako boterea izan du orain arte Irlandan.

Gobernuak 2000. urtean osatu zuen Batzordeak. Estatuaren eta Elizaren kontrolpean dauden hainbat eskolen eta elizbarrutitan milaka kasu egon direla ondorioztatzeaz gainera, Hezkuntza departamentuko langile askok, apezpikuek eta polizia batzuek horien berri bazutela azaleratu dute txostenek. Azken abusuak, halaber, 2008an egin zirela frogatu dute ikerketek, alegia, Eli-

zak abusuei aurre egiteko neurriak martxan jarri eta askoz geroago, 1996an egin baitzuen abusuak eragozteko gida. Besteak beste, Amnesty International erakundeak Vaticanoaren ardura salatu du Irlandan haurren kontra egindako “tortura eta tratu iraingarrietan”.

Ikerketak egiteko Batzordea orain hamaika urte martxan jarri bazuten ere, haurren kontrako abusuak

AMAIA ALVAREZ BERASTEGI

Magdalenak, zigorrik gabe

Apaizek haurren kontra egin dituzten sexu abusuak azaleratzen ari dira gutxinaka Irlandan. Ordea, Magdalenen ordenaren etxeetako tratu txarrak iluntasunean jarraitzen dute. Eta hala jarraituko dute epe laburrean behintzat, kasu horiek ikertzeko prozedura askozaz opa-koagoa baita. XVIII. mendetik 30.000 bat emakume eta neska gazte pasa dira Magdalenen etxeetatik. Azkena 1996an itxi zuten Waterforden.

Gakoa erakundeen izaera juridikoan dago. Gaur egun ikertzen ari diren abusuak, oro har, Elizak eta Estatuak kontrolatutako eskoletan eta haiei lotutako diozesietan egin dituzte eta beraz badago ikerketa publikoa egiteko bide legala; Magdalenen kasuan, aldiz, neska gazteek

jaso zituzten tratu txarrak ikertzeko bidea zailagoa da, Elizaren ordena horrek ez daukalako Estatuarekin harreman zuzen ofizialik.

Magdalarrentzako Justizia (*Justice for the Magdalenes*) kanpainak, halere, bertan izandako tratu txarrak —emakumeak esplotatuak eta sistematikoki kolpatuak izan ziren— ikertu behar direla defendatzen du. Halaber, Estatuak horretan ardura daukala ere aldarrikatzen du. Izan ere, Gobernuak bertara bideratzen zituen emakume gazteak espetxera bidali beharrean. Haien ustetan “galduta” zeuden emakumeak bidaltzen zituzten Magdalenetara; ama ezkongabeak eta kalean bizi ziren neskak, besteak beste.

90eko hamarkadan hasi zen azalera-tzen. Kasurik ezagunenetariko bat Brendan Smyth apaizarena izan zen. 1994an atxilotu zuten 100 haur baino gehiagoren kontrako sexu abusuak egiteagatik. Dublin, Belfast eta AEBetan egin zituen delituak eta gerora frogatu izan denez, apezpiku batek baino gehiagok zeukan gertatzen ari zenaren berri.

Hala, ikerketa nagusiak orain dela hamar urte hasi zituen Gobernuak. Azkena, *Cloyne* txostena, aurreko uztailean eman zen argitara eta apaizek Corkeko elizbarrutian egindako sexu abusuak estali zituztela ondorioztatu du. Ordura arte argitaratutako txostenek diozesien jarrera “dese-gokia” izan dela esan dute, baina *Cloyne* ikerketa pauso bat harago joan da eta ezagutzera eman du Corkeko diozesiko arduradunek Estatuari informazioa ukatu eta gezurrak esan dizkietela. Diozesi horretan 19 apaizek jaso dituzte alegazioak adingabeen kontrako abusuak egiteagatik. Abusu horiek estali zituzten apezpikuen artean Aita Santuaren konfidantzazko gizon izandako John Magee agertzen da. Ikerketa egiten ari ziren bitartean, 2010eko martxoan, Elizan zuen kargua utzi zuen Magee-k. Edonola ere, kargua utzi duen bakanetakoa izan da.

Cloyne txostena izan da, hain zuzen, Gobernuaren haserrea piztu duena. Ondorioz, 2011ko otsailetik Irlanda hegoaldeko Taoiseach (Lehen ministroa) den Enda Kennyk (Fine Gael alderdi kontserbadoreko kidea) lehen aldiz egin du Vaticanoaren kontra. Apaiz pede-

rastekiko Elizaren “nartzizismoa” gogor salatu zuen 2011ko uztailean Kennyk eta harrezkero, harremanak hoztu egin dira instituzio bien artean. Berriki, esate baterako, Irlandako Gobernuak keinu adierazgarria egin du Vaticanoan Irlandak duen enbaxada itxiz. Bertsio ofiziala krisi ekonomikoa izan bada ere (Iranen zuen enbaxada ixtea ere erabaki du), horren atzean Vaticanoarekin duen liskarra dagoela ez du inork zalantzan jarri.

**Eliza katolikoaren
krisiaren erroak Irlandan,
sexu abusuaren
eskandalutik harago doaz,
“kultura minoritario”
bihurtzear dela esan du
artzapezpiku batek**

Txostenek argitara eman duten kasuen larritasuna ikusi ondoren eta haien aurrean Elizak izan duen jarrera agerian geratu eta gero, Irlandako Gobernuarentzako eutsiezina izan da Vaticanoa denbora gehiagoz babestea.

Nolanahi ere, Eliza katolikoaren krisiaren erroak Irlandan, sexu abusuaren eskandalutik harago doaz, Dublingo artzapezpiku Diarmuid Martinek azaldu zuenez. 2011ko otsailean Cambridge Unibertsitatean egin zuen hitzaldi batean, Irlanda osoan eztabaida piztu zuten adierazpen batzuk egin zituen Martinek. “Eliza katolikoa kultura minoritarioa bilaka-

tuko da Irlandan”, aurreikusitu zuen, katolizismoaren “krisi sakonari” buruz ohartarazi zuen heinean. Martinen ustez, Elizak ez du erantzun apaiz pederasten kasuen aurrean “behar bezala” —“egia estaliz gizar-tearen konfidantza galdu dugu”— eta horretaz gain “gazteak erakartzeko erronkan porrot egin du”. Azken batean, Elizak “behar dituen erreformak egin ez dituzte”, katolizismoa kultura minoritario bilakatuko dela uste du. Nahiz eta adierazpen horiek pisu handiko apezpiku batek egin zituen, salbuespena dira, orokorrean apaiz irlandarren jarrera isilik egotearena izan baita.

Justizia lortzeko, beraz, oraindik bide luzea dago. Irlandako hegoaldean oraindik ere ikerketak egiteko daude eta iparraldean oraindik ez dute tamaina handiko ikerketarik egin. Hala ere, duela aste batzuk, *Cloyne* txostenak eragin duen presioaren harira, iparraldean ikerketa bat egingo dutela erabaki zuen Stormonteko Gobernuak. Aurrerapauso gisa hartu dute abusuak salatu dituzten erakundeek —iparraldean abusu asko egin zirela ondorioztatzeko ebidentzia asko dago haien ustez—, baina aldi berean, ikerketaren prozedura salatu dute, gutxienez bi urte beharko dituzte-eta ikerketa hasteko. “Gehiegi itxaroten ari gara egia ikertzeko, zergatik behar dituzte bi urte lanean hasteko?”, salatu du prensa ohar baten bidez Eliza Katolikoaren Abusuetatik Bizirik Irten Direnen Elkarteak. ■

Andrew Madden

Sexu abusuak salatu zituen lehen irlandarra

«Apezpikuek abusuen berri zuten»

Andrew Madden-ek (Dublin, 1964) eliz mutila zela bizi izan zituen abusuak, 12 urte zituenetik 15 bete zituen arte. Ivan Payne Dublingo apaizak bortxatu egin zuela salatze-ko prozesua 1991n hasi zuen eta egia azalaraztea, apaiza zigortzea eta konpentsazioa jasotzea lortu du. “Nirekin justizia egin da, baina hamaika kasu daude oraindik ere iluntasunean”, dio. Ikerketa ofizialak bultzatzeaz gainera, 2003an bere biografia argitaratu zuen: *Altar Boy. A story of life after the abuse* (Eliz mutila. Abusuak jaso ondorengo bizitza).

“Historian lehen aldiz Gobernuak jarrera aldatu du eta gogor ari da jokatzeko Vaticanoaren aurka.”

Zure kasua salatu zenuenetik egia gutxinaka ezagutzen ari gara. Zer balorazio egiten duzu?

Harrezkero abusuaren kontrako kanpaina asko egin dugu Gobernu eta Eliza ikerketak egitera behartzeko. Hedabideen bitartez presioa egitea lortu genuen; gertatutakoa kontatzea izan da helburu nagusietako bat. Azkenean, 2000. urtean Gobernuak Haurren Kontrako Abusuak Ikertzeko Batzordea eratu zuen. Nahiz eta kasu guztiei buruzko egia oraindik ez den azaleratu, eta nahiz eta erabateko justizia egitea lortu ez dugun, azken hogeitaz urteetan emandako pausoekin pozik nago.

Hedabideek egindako presioa, beraz, garrantzitsua izan da.

Dudarik gabe. Hedabideak izan ziren salaketa egiteko izan genuen bide bakarra. Gobernuak ez zuen ikerketarik egin nahi Elizarekin arazorik ez izateko, baina azkenean ez zuten izan gertatutakoa denbora gehiagoz estaltzeko modurik.

Zuk salaketa egina zeneukan Batzordea sortu zenerako, nolakoa izan da abusuak jaso zituztenen erreakzioa?

Denetarik egon da. Ziur nago oraindik ere badagoela jendea salaketarik

egin ez duena, baina Batzordea eratu ondoren asko izan ziren gertatutakoa kontatzera ausartu zirenak. Denontzako gogorra da, batzuentzako gehiago. Baina, gutxienez, salaketa egiterakoan justizia lortzeko pauso bat eman dugu eta askok gainera konpentsazioa jaso dugu.

Zer deritzozu Elizak izan duen jarreraz?

Gertatutakoari garrantzia kendu eta ikerketetan lankidetzan jarduteari uko egin dio; beraz, ez du errespeturik erakutsi. Biziraupen neurriak hartzen ari da. Apaiz zehatz batzuei bota die errua erantzukizunik ez hartzeko. Ikerketek, ordea, argi erakusten dute apaiz horien arduradunak, Elizako goi mailako apezpikuak, abusuaren jakinaren gainean zeudela. Bazekiten gertatzen ari zena eta ez zuten deus egin; are gehiago, gehienek karguan jarraitzen dute. Gauzak puzten ari garela diote, ez gaituzte entzun nahi. Iaz, esaterako, Irlandako apezpikuen bilera batera joan ginen abusuak jaso genituen lau lagun eta eskutitz bat eman genien Aita Santuari emateko. Ez ziotela emango esan ziguten.

Benedicto XVI.aren barkamen eskarera aurrerapauso gisa ikusten duzu?

Barkamena eskatu zuen eskutitz horretan bertan ez zuen inolako erantzukizunik hartu, apezpiku irlandarren arazoa dela esan zuen, mundu mailako arazoa dela kontuan hartu gabe. AEBetan eta beste herrialde askotan ere abusuak egin dituzte. Irlandan kasu hauek argira ateratzen ari badira, Elizaren eragina handia delako da, baina arazoa globala da.

Gobernuaren jarrerarekin oso kritiko agertu zara.

Gobernuak urteetan zehar Eliza babestu besterik ez du egin. Fianna Failen Gobernuak Elizarekin izan duen harremana oso estua izan da eta gauza asko estali ditu. 1992an, Gubernura jo nuen nire kasua ikertzeko eskatuz eta ezezkoa eman zidaten. Baina orain ikerketak mahai gainean daude eta 2011ko otsailetik aitzina Gobernu osaketa berria dugu [Fine Gael eta Alderdi Laboristaren arteko koalizioa]. Faktore horiek eragin dute Gobernuak jarrera aldatu izana eta lehen aldiz historian gogor ari da jokatzeko Vaticanoaren kontra. Hala ere, Gobernuak gertatutakoaren ardura gehiago hartu beharko luke, gertaerak hezkuntza sisteman egin ziren eta.

Zer aldaketa sumatzen duzu gizartean eskandalu honen aurrean?

Gertaeren larritasunaren aurrean, Elizak sinesgarritasuna galdu du. Nola sinestu behar diete hiritarrek esan dituzten gezur guztien ondoren? Egia da askok Eliza lokala, irlandarra, eta Vaticanoa bereizten dutela eta bata edo beste babesten dutela, baina orokorrean Elizak errespetu moralala, boterea, galdu du. ■

